

Roman v šestih delih z epilogom.

ZLOČIN IN KAZEN

Poslovenil Vladimir Levstik.

"O, prosim, kolikor ti drago! Iz dna srca, Sonja, iz dna srca..."

A reči je hotel nekaj drugega. Prekrižal se je nekoličkoma. Sonja je vzela svojo ruto in si jo vrgla preko glave; bila je zelena ogrinjača iz damskega sukna, najbrž tista "rodoljubna", o kateri je takrat govoril Marmeladov. To je prišlo Razkolkovcu na um, toda vprašal ni; začel je čutiti, da je strašno raztresen in razburjen. Ta zavest ga je preplasil. Osupilo ga je tudi to, da je Sonja hotela iti z njim.

"Kaj pa? Kam hočeš? Ostani, ostani! Sam pojdem!" je vzkliknil z malodušno nevoljo in skoro jezen odšel proti vratom. "Čemu mi je treba čelga spremstva?" je mrmral med potjo.

Sonja je ostala sredi sobe; niti poslovenil se ni od nje, pozabil jo je popolnoma. V njegovi duši je vzkipeval preč in uporen dvom:

"Ali je res tako?" mu je prišlo zopet na um, ko se je spuškal po zadnjih stopnicah. "Ali se ne morem še obstanoviti, predurati vse in — ne iti?"

Toda vendar je šel. Naenkrat je začutil gotovost, ali z zamaš zadržanja takšna vprašanja. Ko je stopil na ulico, se je spomnil, da se ni poslovenil od Sonje, ki je ostala sama sredi sobe, v svoji zeleni ruti in si jo njegovim vzklikom ni upala s mesta; obstal je za trenutek. Tisti hip pa ga je jasno razsvetlila misel, ki je dotlej menda čakala, da ga popolnoma osupi.

"Čemu neki — zakaj sem šel zdaj k nji? Rekel sem ji, da z opravo; s kakšnim opravo? Prav ničesar nisem imel opraviti! Morebiti povedati, da grem? Treba je bilo, hah! Ali jo morda ljubim? Pač ne, ko sem jo pravkar nagljal kakor psico. Ali mi je bilo res treba njeneza križa? — O, kako nizko sem padel! Ne, treba je bilo njenih solz, videti sem hotel njen strah in se naslanjati ob tem, kako ji krvavi srce! Hotel sem se oprijeti česar koli, pomuditi se še malo in pogledati živga človeka! In jaz sem se drnil tako zaupati vase in sanjati sam o sebi, jaz ničevi berač, jaz podlež, podlež, podlež!"

Korakal je po nabrežju prekopa in ni nič daleč imel več do svojega cilja. Ko pa je prišel do mosta, je obstal in mahoma krenil na most ter zavil v stran, preko Senenega trga.

Zeljno je gledal na desno in levo in se z napetostjo zadržal v vse predmete, ki jih je opazil; toda njegova pozornost se ni hotela oprijeti ničesar; vse mu je uhajalo.

"Čez teden ali mesec dni me bodo peljali na jetniški voz preko tega mostu; kako bom gledal tisti dan na prekop in se spominjal tega trenutka!" mu je šinilo po glavi. "Kako bom čital takrat ta nadpis? Kaj bom takrat čutil in mislil? Moj Bog, kako nisko mora biti vse to, vse moje sedanje skrbi! Sicer mora imeti vse to svojo zanimivost... hah! Kakšne stvari premišljam!... pačim se kakor otrok in se širokoustam sam pred seboj; česa me je neki sram? Fej, kako se drenjajo! Tale debeluh — gotovo je kak Nemec — me je sunil; o, ko bi vedel, koga je sunil! Ženska s otrokom me prosi milodara; to je zanimivo, da me amatra za srednjega, nego je ona. Za čalo bi ji kaj podaril, če bi imel. Glej ga, groš imam še v šepu, odkod je neki ta? Na, na, vzemi, ga mamica!"

Bog ti povrni! se je zahvaljevala beračica s plakajočim glasom.

Dospel je na Seneni trg. Dasi mu je bilo jako neprijetno srečavati ljudi, vendar se je obračal baš tja, kjer je bilo največ ljudstva. Vse bi bil dal za to, da bi ostal sam; toda čutil je, da ne bi mogel prenašati samote. Med množico je razgledal neki pijanec, ki je hotel plezati, a se je vedno zvalil na tla. Ljudje so ga obstopili. Razkolkov se je prerinil skozi

množico, gledal pijanca nekaj minut in se zdajci kratko in hripavo zašepetal. Minuto kasneje ga je bil že pozabil in niti videl ga ni, da si je gledal nanj. Odšel je naposled, ne da bi se vedel, kje se nahaja; ko pa je prišel do srede trga, se je v njem naenkrat zgodila izprememba; mahoma ga je obvladalo neko čustvo in mu navedlo dušo in telo.

Na vsem lepem se je bil spomnil Sonjinih besed: "Pojdi na razpotje, pokloni se ljudem, poljubi zemljo, zakaj tudi pred njo si grešil in reči vsem navzočim na glas: 'Morilec sem!'" Vse je strepetal ob tem spominu. Tako zelo je bil že potrt od neizbežne bolesti in nemira vseh teh zadnjih dni in pred vsem poslednjih ur, da se je kar pogreznil v močnost tega lakrengavega, novega in mogočnega čustva. Kar naenkrat je navadilo nanj; razplamtela se je iskrica v njegovi duši in mahoma ga je objelo vsega kakor ogenj. V trenutku se je razmeščala njegova duša in solsa so se mu udriale v oči. Kjer je stal, tam se je sgrudil na zemljo...

Sredi trga je padel na kolena, priklonil se do tal in z naslado in blaženostjo poljubil tisto blatno zemljo. Vstal je in se priklonil iznova. "Ej, vraga, kako se ga je navlekli!" je zinih dedec v njegovi bližini.

Zašepetal se je sam. "V Jeruzalem se odpravljaj in se poslavljaj od otrok in domačije. Vsemu svetu se poklanja in poljubi tla prestolnega mesta Petrograda," je dodal neki meščan, ki ga je imel že nekoliko v glavi.

"Mlad fant je še videti!" je menil tretji. "In bolj jih ljudi!" je pripomnil nekdo s solidnim glasom.

"Dandanašnji je težko razločiti, kaj je gospoda, in kaj ni."

Vaj ti vzklikni in opazke so zadržali Razkolkova in besedi "Morilec sem!", ki ju je imel morebiti že pripravljeni, sta mu zamrli na jeziku. Vendar pa je mirno prenesel vse ta krk in krenil naravnost po stranski ulici proti policijskemu uradu, ne da bi gledal nazaj. Po poti je razgledal nekaj, čemur se pa ni začudil, kajti alut je, da mora biti tako. Takrat, ko se je na Senenem trgu drugič priklonil do tal in se obrnil na levo, je razgledal kakšnih petdeset korakov daleč od sebe Sonjo. Skrivala se je pred njim za eno izmed lesenih barak, ki so stale na trgu; spremljala ga je potemtakem še vso njegovo žalostno pot. Tistikrat je začutil Razkolkov enkrat za vselej, da je Sonja zdaj njegova družica na veke in da pojde z njim tudi na konec sveta, kamorkoli ga zanese ušesla. Srce se mu je hotelo obrniti — in takrat je dospel do usodnega kraja...

S precejšnjo smelostjo je stopil na dvorišče. Ibi je bilo treba gori, v tretje nadstropje. "Preden pridem na vrh...", je pomislil; sploh se mu je dozevala, kakor bi bila usodna minuta še daleč, daleč od njega in bi mu ostajalo do nje še mnogo časa, da premisli svoj položaj.

Zopet je našel iste smeti in iste jajčne lupine, raztresene po vijugastih stopnicah, zopet na stesaj odprta vrata stanovanj in zopet kuhinje, iz katerih je prihajala sopara in smrad. Od tistih dob Razkolkov ni bil več tukaj. Noge so mu drevele in klecale, a vendar so se pomikale naprej. Obstal je za trenutek, da bi se oddahnil, popravil se in vstopil kot mož. "A kakaj? Čemu?" se je vprašal, ko se je spomnil svojega položaja. "Ako je že treba izprazniti to kupo, ali potem ni vseeno? Čimbolj je gnusno, tem bolj je." Tedaj je vniknil pred njegovo dušo postava Ilije Petroviča Smodnika. Ali mora v resnici k njemu? Ali ne h komu drugemu? K Nikodemu Fomčiku na primer? Ali naj se obrne in gre k nadzorniku samemu na stanovanje? Opravil bi vsaj bolj po domače... Ne, ne, k Smodniku, k Smodniku! Ako že mora, potem naj ispije vse na mah! —

(Dolje prihajajo.)

Guy de Tournai:

Začasnno stanovanje

Z lasmi, ki so se svetili v solncu kakor tekoče zlato, s plahimi očmi, arčano elegantno postavo in majhnimi nožicami, ki so stopicale tako pogumno, je bila res lepa in očarljiva, morda najlepša ženska, kar jih kdaj videl v Parizu.

Kako jo je Andre Torgel spoznal?

Na najverjetnejši način. V čakalnici podzemne železnice. Galantno, kakor vedno, se je umaknil in ji ponudil svoj prostor in takrat so se srečale njene oči z njegovimi. In glej, kakor da bi se za trenutek srečala severni in južni magnetni tečaj, sta se našla.

Andre Torgel je ljubil lepe dame in jih znal ceniti. Ker jih je znal ceniti, je znal tudi z njimi govoriti in, ker je z njim znal govoriti, so ga tudi rade poslušale. Prišlo je kakor vselej: Kratak sestanek, sentimentalne promenade in lahki flirt.

Andre je spadal med boljše boulevardierje, ki so jim cilj ljubezen, dirke in gledališče. Imel je svoj ločni sedež v veliki operi, bil je član kluba in v Longchampsu je imel nekaj konj, ki so čisto dirkali. Ker je dobival precejšnjo rento si je vse to lahko privoščil.

Ona, Parižanka od nog do glave, z vsem kar se je na njej lepega, privlačnega in elegantnega, je bilo kakor majhna ptičica, ki si ves dan gladi perje in zna uživati brezskrbno življenje. Možganov malo, a lep obrazek, deset rožnih krempljčkov in zapeljiv smehljaj. Gotovo je imela moza, a ta se najbrž ni dosti brigala zanjo. Ni bil ljubosumen in nadležen. Pustil ji je popolno svobodo.

Izrazim naj še svoje privatno mnenje, da se taka idila ni mogla končati s sprehodi.

Ta dražestna stvarca je imela svoje nazore. Sicer ji ni bilo neprijetno, da je imela oboževalca, in partner ji je gotovo ugajal, tako da jo skrita urica za razgovor ne bi prestrašila, a vendar je stavila pogoj: da se ne snideata na njegovem stanovanju.

Prvič je ušla s poti čednosti. Imela je torej dovolj vzrokov, da se pazi.

On se je strinjal z njo. To je sicer stvar otekočila, a Andre je kazal razumevanje za njeno previdnost. Rabila sta le še majhno začasno stanovanje, diskretno, mirno, s potrebno udobnostjo.

Kje bi našla kaj primerne? Kakor vse ženske, je bila tudi ona v nekaterih ozirih zelo iznajdljiva in takoj sta imela pravo sredstvo pri roki.

"Treba bi bilo v časopis poslati oglas in tistemu, ki bi našel kaj primerne, obljubiti nagrado... kakšnih dve sto frankov," je rekla ona.

"Mislite, da bo uspelo?" je vprašal kot mož, ki se razume na vse, a vendar nikdar ne čita časopisov.

"Nedvomno!" ji je ušlo s temnordečih ustnic, ki jih je obkrožal sladki smehljaj.

Dolg poljub v mračnem drevedu za zagrnenimi zastori počasi vozečega avtomobila je bil odgovor na to dobro besedo.

Teden pozneje je že imel seznam osemindvajsetih sob, ki so bile ponudene iz raznih okrajev.

"Ali ni bila moja misel sijajna?" je triumfalno. "Sedaj se bova lahko nemoteno sestajala."

Hvaležno ji je poljubil roko in šla sta ogledovat stanovanja. Resnici na ljubo pa je treba omeniti, da ni bilo lahko odločiti se. Eno stanovanje je bilo pretemno, drugo preveliko, ono preveliko, to premalo. Končno je vzkliknila vsa vesela:

"To je gnezdece o katerem sem sanjala... da... ravno tako..."

Vse je imela, kar je želela. Barva pohištva ji je ugajala, vzorec preprog je bil lep in celo okraj je bil pravi...

Andre je bil malo začuden. Ravno to stanovanje bi bilo zadnje, ki bi ga bil vzel, če bi odločeval on. Tako pusto se mu je zdelo. Brez prave udobnosti in niti lepo ni bilo posebno. Vendar se je pokoraval njeni želji.

"Najboljše storite, če greste takoj h gospodarju."

Tako jima je nasvetovala hišnica, ki je komaj čakala na obljubljeno nagrado. "Toda hitro morate iti, ker sta se razen vas potegovali še dve stranki za stanovanje."

Hitro je skočil v avto. Gospodar, debel možakar, je rekel brez ovinkov:

"Vseeno mi je, kdo se veseli. Kdor prvi pride in plača, bo dobil sobo. Mesečno stane tisoč frankov in najemnina se plačuje četrtletno naprej."

"Tisoč frankov za ta kabinet?" je premišljal Andre začuden. "Vraga, mož se razume na kupčijo... Toda tri mesece je precej dolga doba... Bog ve ali bo najina ljubezen trajala tako dolgo?"

Gospodar je bil trd, neizprosno mož. Moral se je torej odločiti in sicer takoj, ker bi vsak trenutek lahko prišel kdo drugi, ki se poteguje za stanovanje.

Andre je v duhu videl modre oči svoje plavolake, čutil žar njenih sladkih ustnic in... plačal...

"Končno!" je vzdihnil, ko je šel po stopnicah, "sedaj bo srečna! In če bo ona, bom jaz tudi."

Ko je naslednjega dne prišel na sestanek, je našel prazno sobico. Prvič se mu je zgodilo kaj takega. "Morda je zadržana?", se je vpraševal vznemirljen. Pisal je. Brez odgovora. Ali je bolna? Morda jo je ljubosumni mož poslal na počitnice v Pariz? Ali jo je pekla vest in jo v zadnjem hipu zadržala, da ni prišla?

Ni je več videl.

Ko je nekega večera pripovedoval to zgodbo v klubu, je vzkliknil nadpomočnik Folareon, ki je bil tudi velik prijatelj ženak:

"Čudno je to, kar pripovedujete. Meni se je dogodilo isto: Ali ni bilo vaši lepše blondinki ime Irena?"

"Da!"

"Ali ni bila tista soba v Rue Jules Janin 27, desno v prtiličju?"

"Seveda!"

"Torej moj dragi, ste padli v isto past, kakor jaz. Gotovo nista bila edina."

V nekaj besedah je bilo vse razjasnjeno. Očarljivo bitje z zlatimi lasmi in zapeljivimi očmi je bila zvitá goljufica, ki je svoj trik zelo spretno rabila. Neizprosni gospodar pa je bil njen mož, ki je z njeno pomočjo oddajal stanovanje za tako visoko ceno. Kakor hitro je bila četrtletna najemnina plačana je izginila in odšla na lov za novim tepcem.

Kakor se vidi, je mogoče na tak način mnogo zaslužiti. V nekaj letih dobra kmetija. To je tako jasno, da se čudim, da se še dobe dekleta, ki se žive s klavirskimi urami ali pa sede po pisarnah.

Mali oglasi

Gospodar je odalovil hišno, ker je preveč brusila svoj jezik in gleda v dnevniku razpredalek "Službe iščejo." Oko se mu ustavi ob ponudbi "Sobarica, zna tri jezike." Vrag jih odnesi vse jezičnike! se možakar razhudi in lopi novine ob tla.

MILIJONAR BREZ ZDRAVJA

Je zelo reven človek. A včasno se večkrat pripeti, da ljudje kupijo denar in zapamirajo glavni del, zdravje. Najvažnejše določbe so: Držite vaše črva čisto! Mladost in krasota se da ohraniti le z čisto notranjostjo.

TRINERJEVO GRENKO VINO

očisti črva in oprosti notranjost s starih snovi, ki strupe valjo kri. To ne le odpravi zaprtost, ampak tudi druge smuke v vsi s smrdljivim dihom, glavobol, omotico, slabo spanje in nervoznost. V vseh lekarnah. Vozec zastoj od Jos. Triner Co., 1338 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime
Ulica
Mesto, država

Feen-a-mint The Laxative You Chew Like Gum

No Taste But the Mint

At Druggists—25c, 25c

10 Piece Cosmetic Set \$1.97

This is a Famous Vivani Set and includes Face Powder, \$1.00, Rouge, 75c, Tissue Cream \$1.00, Depilator \$1.00, Facial Astringent, \$1.75, Bath Salt, \$1.00, Toilet Water, \$1.25, Perfume, \$2.75, Brilliantine, 75c, Skin Whitener, 75c. Total Value, \$12.60. Special price, \$1.97 for all ten pieces to introduce the line.

Send no money but clip coupon.

Name

Address

Send sets parcel post C. O. D.

Your money promptly refunded not satisfied.

Box Van 538-5th Avenue, New York

SLOVENSKEGA NARODNA PORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za korist ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih pornografskih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoj glasilo. Torej agitatorični del in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev ne se ne pošiljajo listu Prosveta.

Prehlajenje vsled mokrih nog — naval krvi?

Vlasični dnevi. Mokre noge. Boli po vsem životu. V prili postane tesno in dušljivo. Oblečite to dušenja takoj! Namoli Sloan's Liniment.



SLOAN'S LINIMENT

Sloan's raztopi naval krvi. Opreje telo kot solnčna svetloba. Odnese bel. Vprej svoje zdravnik. Vprej svoje prijatelje. Rabi se v 13 milijonih družin. Kupi svojo steklenico še danes. 35c.

Veliko število potnikov

ki se z našim posredovanjem odpotovali to leto v Evropo, je najboljši dokaz našega točnega poslovanja.

Se sedaj sprejemamo prijave za prihodnji božični izlet v slo domovino. MI PRODAJAMO VOZNE LISTKE VSEH PAROBRODNI DRUŽ.

Mi izdelujemo afdavite, prokne za izjave o zakonitem prihodu, pro sje za potne liste in za dovoljenja za povratek v Ameriko; pooblastila, tako dalje.

PREPRICAJTE SE

kako je pripravno poslati denar z našim posredovanjem.

MI POŠILJAMO DENAR NE SAMO V NAŠO DOMOVINO, TE VEČ NA VSE OSTALE DELE CIVILIZIRANEGA SVETA—POTO POSTE ALI BRZOJAVA—V INOZEMSKI VALUTI ALI V DOLARJI HITRA POSTREŽBA, NIZKE CENE.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, IL

RAZNO

Borba soper raka v Angliji.—Britanska zveza zdravnikov je napravila velikopotezen načrt za preganjanje raka. Raspolaga bo vsem svojim članom, ki jih je po številu 28.000, vprašalno polo, katero bodo izpolnili s osebnimi opazovanji pri poteku te bolezni. Pripomnili bodo tudi, kako so zdravili bolnike in kakšne uspehe so dosegli. Opazovanja bodo sodobna in rok za vrnitev vprašalnih polov bo trajal leto dni. Zdravniško društvo upa, da bo prejelo vsaj 20.000 odgovorov s dragocnim pozitivnim materialom, ki se bo potem proučil, nakar bodo sledili varnostni ukrepi proti opasni epidemiji.

Pred dvema letoma se je vršila podobna anketa v Ameriki. Rodila je izvrstne rezultate. Ko so prišli odgovori, so takoj začeli zidati posebne bolnice za pacijente, ki trpijo na raku. Druga pozitivna posledica ankete je bila, da je dobila Amerika znaten prirastek na specialistih za to bolezen ter zadostne množine radija za zdravljenje bolnikov.

Norec na kipu sv. Vavila.—Trg sv. Vavila, največji trg v Pragi, je bil te dni prizorišče navadnega dogodka.

Ob sedmih zvečer je pritekel k spomeniku sv. Vavila, ki stoji pred muzejem, možki srednjih let. Spelzal je urno na podstavek, od tam na konja in končno skočil na jezdec. Ljudje so gledali, kaj bo. Mož se ni dal motiti. Naglo se je slekel do nagega in začel takšen, kakor je prišel na svet, kazati akrobacije strmečemu občinstvu. Njegovo početje je ustavilo promet na prostornem trgu za celo uro, kajti lele po tolikem času se je policiji posrečilo dobiti norca s 35 m visokega spomenika v roke in napraviti konec škandalu, kakršnega malokdaj doživlja takšno mesto kakor je Praga.

Živalski giganti in pradednost.—Ameriški prirodoslovec prof. Barnum Brown je odkril v neki jami blizu mesta Vernala v državi Utah okostje dveh ogromnih reptilov iz pradavnosti. V tej jami, ki je znana pod imenom "Jama dinosavrov", so že prej odkrili, kakor pove že ime samo, več okostij. Novi okostji pripadata dvema največjima plazilecema, kar jih je kdaj živel na svetu, tako zvanemu brontozavru in diplodoku. Brontozaver je dolg 19.80 m, visok 16 m, diplodokus ne zaostaja dost za njim. Zverini sta predstavljali dimenzije dveh celih dvo-

nadstropnih poslopj. Živel sta v juri, v geološkem obdobju, ki leži 100—180 milijonov let za nami.

Podmornica, ki se pogreva 150 m pod vodo.—V italijanski vojni luki Speziji so te dni napravili poskus s podmornico "Tito Speri". Podmornica je dolga 75 m. Spustiti so jo v globino 150 m, kjer je ostala na moraknem dnu 20 minut. Potem se je dvignila kvišku. Seveda je bila za vse slučaje pripravljena italijanska mornarica, zakaj poskus potopitve 150 m pod vodo je drzen, opasen in riskanten za še tako izkušene tehnike in mornarje. Obnesel pa se je v vsakem času zadovoljivo.

HITT AND RUNN—No Need to Watch the Back Door, for Brother Gus Never Comes Home by That Route

